

MOJ DOM

Glasilo Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani.

Izhaja 8 krat letno. - Uredništvo in upravnništvo je v Selendrovi ulici šte. 6. - Telefon šte. 4287.
Tiska tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani. - Odgovorni urednik Ivan Freilih.

Štev. 5.

Ljubljana, 18. avgusta 1938

Leto XVIII

Za večjo olajšavo zgradarine

Na našo prošnjo je poslanec g. Ivan Mohorič stavil v Narodni skupščini naslednji predlog glede priznanja 20letne davčne olajšave za hiše, zidane pred inkorporacijo k mestu Ljubljani:

V mestno občino ljubljansko se je inkorporiralo celo vrsto krajev s številnimi novimi hišami, ki uživajo davčno olajšavo. Tem hišam, ki so danes v območju Ljubljane, finančna oblast noče priznati za Ljubljano veljavno 20letno davčno olajšavo. Postavlja se na stališče, da je davčno olajšavo presojati po stanju onega dne, ko je nastala pravna osnova za priznanje davčne olajšave.

To stališče je strogo fiskalno, da se pa zagovarjati tudi nasprotno stališče. V Ljubljani imajo vse hiše pravico na 20letno davčno olajšavo. Onim hišam, ki še niso postavljene 20 let, pristojna torej davčna olajšava, ne glede na to, ali so bile ob zidanju izven mesta. Če je merodajna okolnost, kje hiša stoji v mestu ali izven nje, naj bi se ta okolnost upoštevala tudi pri priznanju davčne olajšave in uvaževalo

inkorporacijo. Hišam v Ljubljani, ki so bile inkorporirane, naj se s posebnim zakonitim določilom prizna 20letna olajšava.

Nadalje je poslanec predlagal:

Kmetske zgradbe so v krajih do 5000 prebivalcev oproščene zgradarine. Deležni so te olajšave lastniki zemljišč, katerih katastrski čisti donos ne presega 50.000 din. Morajo pa plačati zgradarino ne glede na to, koliko znaša njihov dohodek, vsi nameščenci (privatni in državni), obrtniki i. t. d. Če so zgradarine oproščeni kmetje do tako visokega katastrskega čistega donosa, bi bilo samo pravično, ako bi se v pogledu zgradarine priznalo tudi drugim slojem gotove olajšave, vsaj kolikor se jih more smatrati za gospodarsko šibkejše.

Enako ugodnost, kakor kmetom naj se prizna tudi malim obrtnikom, ki pavšalno plačujejo pridobnino in uslužbencem, upokojencem, upokojenkam i. t. d., katerih službeni prejemki ne znašajo preko 12.000 din, letno, če nimajo razen hiše in obrta, odnosno službenih prejemkov nikakih drugih dohodkov.

Uredba o cestnih fondih

Iz uredbe o cestnih fondih prinašamo samo določila o onih dohodkih, torej o plačilih, ki zadevajo na novo posestnike.

I. Dohodki državnega cestnega fonda.

8. Dajatev, ki jo plačajo lastniki nepremičnin vzdolž državnih cest s sodobnim cestiščem (cestiščem iz lesenih ali kamenitih kock ali s cementno ali bitumensko površino) za povečano vrednost nepremičnin, in sicer v krajih preko 5000 prebivalcev do površine 1000 kv. m po 5 din, v ostalih naseljih do površine 5000 kv. m po 2 din, izven naselij pa do površine 10.000 kv. m po 1 din od 1 m fronte nepremičnine na leto; za površine preko te maksimalne površine se plača še polovica te davščine. Ostali lastniki nepremičnin, ki so oddaljene do 250 m od cestnega zemljišča, plačajo polovico, v oddaljenosti do 500 m pa četrtino te dajatve. Dajatev, ki je predvidena v tej točki za povečano vrednost nepremičnin izven naselij, ne sme na 1 ha presegati zneska letnega davka (osnovnega davka zemljarine) dotične parcele. Ta dajatev se ne plača za državna in banovinska posestva, za pašnike, nerodovitna zemljišča i. t. d.

9. 1% od prodajne cene nepremičnin, ki se nahajajo poleg državne ceste s sodobnim cestiščem, in sicer v krajih preko 5000 prebivalcev do 1000 kv. m površine, v ostalih naseljih do 5000 kv. m površine, izven naselij pa do 10.000 kv. m površine. Za površine preko gornjega maksima se plača še polovica te davščine. O priliki prodaje ostalih nepremičnin, izza teh obmejnih, se plača polovica dajatve, če so te ne-

premičnine oddaljene od cestnega zemljišča do 250 m, odnosno četrtina dajatve, če so oddaljene do 500 m.

II. Dohodki banovinskih cestnih fondov.

8. Dajatev, ki jo plačajo lastniki nepremičnin vzdolž banovinske ceste s sodobnim cestiščem zaradi povečane vrednosti nepremičnine, in sicer v krajih preko 5000 prebivalcev do površine 1000 kv. m po 1 din, v ostalih naseljih do površine 5000 kv. m po 0.50 din, izven naselij pa do površine 10.000 kv. m po 0.30 din od vsakega metra dolžine fronte na leto; za površino preko te maksimalne površine se plača še polovica te davščine. Ostali lastniki nepremičnin, izza obmejnih, plačajo polovico dajatve, če je nepremičnina oddaljena od cestnega zemljišča 250 m, odnosno eno četrtino te dajatve, če je nepremičnina oddaljena do 500 metrov. Dajatev, ki je predvidena v tej točki za povečano vrednost nepremičnine izven naselij, ne more presegati na 1 ha zneska letnega davka (osnovnega davka zemljarine) dotične parcele. Ta dajatev se ne plača od državnih in banovinskih posestev, od pašnikov in nerodovitnih zemljišč.

9. 1% od prodajne cene nepremičnin, ki se nahajajo poleg banovinske ceste s sodobnim cestiščem, in sicer v krajih preko 5000 prebivalcev do 1000 kv. m površine, v ostalih krajih do 5000 kv. m površine, izven naselij pa do 10.000 kv. m površine; za površino preko te maksimalne površine se plača še polovica te davščine. Pri prodaji ostalih nepremičnin, izza obmejnih, se plača polovica dajatve, če je nepremičnina oddaljena od cestnega zem-

ljišča za 250 m, odnosno ena četrtina, če je nepremičnina oddaljena do 500 m.

Ta uredba prinaša tedaj precej številnim posestnikom novo obremenitev, zlasti še pri prodaji prizadetih posestev.

Pojasnilo

k določbam točk 2. in 3. § 19. finančnega zakona za leto 1938-39.

Radi pravilne uporabe novih predpisov izdanih v t. 2. in 3. § 19. finančnega zakona za leto 1938/39. (»Službene novine« št. 73/XXV z dne 1. aprila 1938., Fin. zbornik str. 226/38) se daje na podstavi člena 43. zakona o taksah tole pojasnilo:

I. S predpisi t. 2 § 19. finančnega zakona za leto 1938/39 je uveden v zakon o taksah nov člen 56.a, ki se glasi:

»Zaradi taksnih kaznivih dejanj, za katera je predpisana kazen v večkratnem znesku redne takse, ni kazni, če ustvari krivec iz proste volje zakonu ustrezno stanje, preden oblastvo kakorkoli zve zanje. Krivec, ki se na ta način oprosti kazni, nima pravice do ovaditeljske nagrade od kazni, na katero bi bili obsojeni njegovi »okrivci«.

Ta predpis se ne uporablja, če se je kršitev taksnih predpisov storila na način, ki se preganja po kazenskem zakonu.«

Radi točne uporabe teh predpisov se pojasnjuje tole:

1. Po teh določbah člena 56.a zakona o taksah ni kazenskega pregona in se potemtakem tudi ne izreče kazen v vseh tistih primerih, ko za taksna kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen v večkratnem znesku redne takse, krivec ustvari, preden oblastvo za kaznivo dejanje zve, zakonu ustrezno stanje.

S kaznijo v večkratnem znesku redne takse se razumejo vse kazni, po katerih znaša vsota kazenske takse dva-, tri- itd. kratni znesek redne takse, torej vse tiste kazni, ki se izrekajo po predpisih zakona o taksah v večkratnem znesku neplačane ali nezadostno ali ne predpisno položene redne takse ne glede na to, ali se plača taksa v gotovini ali pa v kolkih.

Pod določbe člena 56.a zakona o taksah ne morejo spadati: a) taksna kazniva dejanja, za katera ni kazen večkratni znesek redne takse; b) kjer gre za pavšalno kazen; c) če je kazen sicer večkratni znesek redne takse, a gre za kršitev taksnih predpisov, izvršeno na način, ki se preganja po kazenskem zakonu.

Radi lažjega razumevanja se navaja nekaj primerov, v katerih se uporabljajo predpisi člena 56.a zakona o taksah, kakor tudi nekaj primerov, v katerih uporaba teh predpisov ni mogoča.

a) Stranka predloži davčni upravi radi naknadnega taksiranja netaksirano priznanico, ki je bila izdana pred letom dni. Za tak primer je določena kazen v trikrat-

nem znesku redne takse (člen 51. zakona o taksah), ker je bilo treba plačati takso najdalj v 15 dneh od dne izdaje te priznanice. Ker gre tu za kaznen v večkratnem znesku redne takse in je stranka iz proste volje ustvarila zakonu ustrezno stanje s plačilom redne takse (v tem primeru bodisi v gotovini bodisi v kolkih; če plača v kolkih, se nalepijo kolki, ker ni mogoče postopati glede lepljenja kolkov po predpisih t. 6. in 7. člena 55. taksnega in pristojbinskega pravilnika, na praznem prostoru priznanice in se predpisno uničijo; če se pa plača taksa v gotovini, se vpiše predmet v register A in se postopa nadalje po navodilu za upravljanje in obračun taks taksnega registra A), preden je oblastvo zanje zvedelo, po predpisih člena 56.a zakona o taksah ni nikakršne kazni.

b) Prireditelji neke zabave so prodajali vstopnice za višjo ceno, kot so se vstopnice glasile. Za take primere je določena kaznen v dva- do desetkratnem znesku redne takse (pripomba 11. k tar. post. 99.a zakona o taksah). Prireditelji položijo naknadno, preden je oblastvo za to kaznivo dejanje zvedelo, premalo plačano takso. Tudi v tem primeru ni uporabiti kazenskih predpisov, ker je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje in je šlo za kaznen v večkratnem znesku redne takse (dva- do desetkratno).

c) Prireditelji ne prijavijo v določenem roku svoje prireditve, ki je zavezana plačilu takse iz tar. post. 99.a zakona o taksah. Za take primere je določena kaznen od 500 do 1000 dinarjev (pripomba 10. k tar. post. 99.a zakona o taksah).

V takem primeru se ne morejo uporabiti predpisi člena 56.a zakona o taksah, ker gre za pavšalno kaznen.

č) Kaznivo dejanje se je storilo tako, da so bili iznova uporabljeni že uporabljeni kolki. Za taka kazniva dejanja je določena petdesetkratna kaznen, (člen 46. zakona o taksah). Tu ni moči uporabljati predpise člena 56.a zakona o taksah, dasi gre za večkratno kaznen, ker se preganja to kaznivo dejanje tudi po kazenskem zakonu.

Pripomniti je še treba, da se predpisi člena 56.a zakona o taksah ne morejo uporabljati nikjer, kjer gre za takse iz tarife zakona o sodnih taksah, ker se zaradi prikrajšbe teh taks ne uvaja kazenski postopek, marveč je postopati po predpisih § 38. zakona o sodnih taksah, t. j. pobere se ne kazenska, marveč zvišana taksa. Prav tako ne morejo kazniva dejanja iz pripombe 12. tar. post. 12. zakona o taksah, za katera se pobira zvišana taksa, spadati pod določbe člena 56.a zakona o taksah, ker nimajo značaja kazni.

2. Po predpisih člena 56.a zakona o taksah ni kazni samo tedaj, če je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje iz proste volje, preden je oblastvo kakorkoli zvedelo za to kaznivo dejanje. Iz tega izhaja, da se kazenski pregon zaradi takih primerov samo tedaj ne odredi, če ni o kaznivem dejanju prijave (ovadbe), oziroma če oblastvo o kaznivem dejanju poprej sploh ni nič vedelo.

V vseh takih primerih ugotovi oblastvo na podstavi vloge (prošnje), ki jo krivec v ta namen predloži ali pa dá na zapisnik in za katero se po predpisih t. 1. člena 6. zakona o taksah ne plačuje taksa, s kratkim referatom, da gre za kaznivo dejanje, za katero je predpisana kaznen v večkratnem znesku, da je krivec ustvaril zakonu ustrezno stanje n. pr. s tem, da je manjkajoči znesek takse din... plačal bodisi v gotovini ali pa v kolkih (ne da bi plačal pri tem obresti, določene v predpisih drugega odstavka člena 32. zakona o taksah, ker se taksa takoj plača), da pa oblastvo o tem kaznivem dejanju do tega

dne ni nič vedelo, pa potemtakem po predpisih člena 56.a zakona o taksah ni kazenskega pregon. Za te primere se ne izda nobena rešitev, kjer tu ni kazenskega postopka, da bi se morala izdati rešitev o prekinitvi kazenskega postopka, marveč velja, da je taksa v redu plačana. (Davčne uprave morajo vselej na taksnem spisu označiti, da je krivec oproščen kazni po predpisih člena 56.a zakona o taksah, kar je potrebno, da takšna cenzura takoj vidi, zakaj ni bil zaradi tega kaznivega dejanja uveden kazenski postopek.)

Kazenski pregon za taka kazniva dejanja pa se mora kljub temu, da je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje, naknadno uvesti v vseh tistih primerih, kjer se pozneje ugotovi, da je kako drugo oblastvo za to kaznivo dejanje zvedelo, preden je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje. Z »oblastvom« namreč ni mišljeno samo tisto oblastvo, ki je pristojno za poizvedovanje in sojenje zaradi tega kaznivega dejanja, marveč katero koli oblastvo. Tako n. pr. zve kako oblastvo kakor koli za taksno kaznivo dejanje; ker pa ni pristojno za poizvedovanje o takem kaznivem dejanju, pošlje ta kazenski predmet pristojnemu oblastvu. Medtem pa ustvari krivec, še preden prispe predmet k pristojnemu oblastvu, pri tem oblastvu zakonu ustrezno stanje in le-tó oblastvo oprosti seveda krivca kazni, ker še ni zvedelo za to kaznivo dejanje, uporabljajoč predpise člena 56.a zakona o taksah. Šele pozneje pa, ko prejme predmet, ugotovi, da je oblastvo, ki mu je poslalo kazensko stvar, zanje zvedelo že prej, preden je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje; zato mora naknadno odrediti kazenski pregon, ker se predpisi člena 56.a zakona o taksah v tem primeru ne dajo uporabiti, ker je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje šele potem, ko je oblast za kaznivo dejanje zvedela.

Prav tako se mora, če ugotove organi oblasti, po katerih zve oblastvo za kazniva dejanja (organi finančne kontrole, orožništva itd.), na kraju samem zapisniško (dejanski opis, referat) kaznivo dejanje in krivec nato pri pristojnem oblastvu ustvari zakonu ustrezno stanje, preden je prejelo oblastvo prijavo, vendar naknadno odrediti kazenski pregon, ker so ugotovili kaznivo dejanje organi oblasti, preden je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje.

Zlasti sodišča morajo, postopajoč po predpisih odst. 1. § 7. zakona o sodnih taksah, v vsakem primeru, ko se pojavi pred sodiščem kaka listina, za katero bi se bila morala taksa že plačati, pa se to ne vidi že na listini, in stranka na sodni poziv v roku, določenem v tem paragrafu (30 dni), dokaže, da je taksa plačana, ugotoviti, ali je bila ta taksa medtem plačana, in če je bila, poslati prepis listine davčni upravi radi kazenskega pregon. Kajti v takih primerih je ustvaril krivec zakonu ustrezno stanje šele potem, ko je oblast (v teh primerih sodno oblastvo) za kaznivo dejanje že zvedela in se za take primere nikakor ne morejo uporabiti predpisi člena 56.a zakona o taksah.

3. V primerih, ko je z zakonom določeno, da je treba obsoditi pogodbeno stranke (kontrahente) nerazdelno na plačilo kazenske takse, pa ustvari eden izmed njih zakonu ustrezno stanje, preden je oblastvo za to kaznivo dejanje zvedelo, ni kazenskega pregon zoper drugega kontrahenta. Ker je ustvarila ena izmed pogodbenih strank zakonu ustrezno stanje in gre za večkratno kaznen, se zoper drugo stranko ne more uvesti postopek, najsi je tista stranka, ki je ustvarila zakonu ustrezno stanje, to zahtevala.

Recimo, da je neka kupnoprodajna pogodba bila sklenjena pred 20 dnevi, da pa

predloži kupec iz svoje volje pogodbo davčni upravi radi plačila takse za pravni posel. Ker oblastvo za to kaznivo dejanje prej nič ni vedelo in ker gre za trikratno kaznen, se pobere samo redna taksa, kupec in prodajalec pa se oprostita kazenske takse po predpisih člena 56.a zakona o taksah.

4. Predpisi člena 56.a zakona o taksah se morajo uporabiti tudi na vse primere, ko se je taksno kaznivo dejanje storilo preden je zadobil moč ta predpis finančnega zakona, torej ki so bili storjeni še pred dnem 1. aprila 1938.

Razen tega se morajo za vsa taka kazniva dejanja, glede katerih so krivci ustvarili zakonu ustrezno stanje pred uveljavitvijo finančnega zakona za leto 1938/39. (torej pred dnem 1. aprila 1938.), uporabiti predpisi člena 56.a zakona o taksah, če se sodbe za ta kazniva dejanja še niso izrekle. To pa zato, ker zakonodajalec v tem pogledu ni določil nikakih mejá in ker izhaja to tudi iz splošnega pravila kazenskega zakona (§ 2., odstavek 1.).

(II. del prihodnjíč.)

Državni dohodki

v proračunskem letu 1937-38.

Po podatkih finančnega ministrstva so v proračunskem letu 1937-38 znašali skupni državni dohodki 11 milijard 804 milijone 800 tisoč din napram dohodkom 10.252 milijonov 600 tisoč v proračunskem letu 1936. do 1937. Državni dohodki so bili torej v proračunskem letu 1937-38 večji za 1.552.200.000 din.

Neposredni davki so dali v proračunskem letu 1937-38 2.652.000.000 din napram 2.340.000.000 milijonov din v proračunskem letu 1937-38. Državni monopol 2.340.000.000 napram 2.692.000.000 dinarjev. Drž. gosp. podjetja 3.794.000.000 napram 3.194.000.000 din. Carine 1.042 milijonov napram 834.000.000 din. Trošarine 915 milijonov napram 842.000.000 din. Takse 1.208 milijonov napram 1.045 milijonov.

Kakor se vidi, so narasli v proračunskem letu 1937-38 vsi državni dohodki napram proračunskemu letu 1936-37.

Državni izdatki v letu 1937-38. so znašali 10.355.000.000 din, tako da višek dohodkov nad izdatki znaša 1.373.000.000 dinarjev.

Občinski proračuni po Judikaturni državne sveta.

Članek pod zgornjim naslovom je bil objavljen v »Svojini« št. 12, od 20. VI. t. l. v Zagrebu, od koder ga prinašamo v celoti z dovoljenjem avtorja, gosp. Kalista Čulića, mestnega svetnika v Splitu.

Med specialnimi postopki iz Zakona o občinah in Zakona o mestnih občinah je najvažnejši postopek sprejemanja in potrjevanja občinskih in mestnih proračunov, ki je analogno normiran v obeh zakonih.

Od sprejetja Zakona o občinah (1933) in Zakona o mestnih občinah (1934) je minilo več let in na podlagi teh zakonov so vse občine sprejele nekaj proračunov, tako da so državljani imeli priliko, da so s tožbami, ki so jih vložili na nadzorne oblasti, in s tožbami na upravna sodišča izzvali končne odločbe Državnega sveta, s katerimi je končno utrjena praksa za specialni postopek občinskega budžetiranja.

Budžetiranje občin globoko posega v materialne interese posameznika in celote, tako da sta oba občinska zakona posvetila temu vprašanju vso pozornost s tem, da sta predpisala poseben postopek

za sprejemanje in potrjevanje občinskih proračunov in v tej smeri postavila občine pod dvojno kontrolo nadzornih oblasti: najprej pod formalno kontrolo neposredne nadzorne oblasti, okrajnega načelnika — za občine, in bana — za mesta, potem pa pod materialno kontrolo višje nadzorne oblasti, katera obenem tudi potrjuje budžete občin, to je bana, za mestne občine pa pod kontrolo finančnega ministrstva.

Pristojnost za sprejemanje, kontroliranje in potrjevanje občinskih proračunov je opisana v razsodbi Državnega sveta od 28. decembra 1936. leta, številka 32.892 tako-le:

Procedura sprejetja občinskega proračuna gre po Zakonu o občinah skozi tri oddeljene faze. Te so: sestavljanje (§ 97.), pregledovanje po pristojni nadzorni oblasti (§ 97.) in potrjevanje (§ 98.). V vsaki fazi deluje izključno druga oblast. Tako občinska uprava proračun sestavlja. Izdelan projekt razpodeli meščanstvu na vpogled za čas petih dni, da lahko stavi pripombe, do katerih ima pravico vsak član občine kakor tudi vsaka druga oseba, ki izpolnjuje davčne obveznosti v dotični občini. O proračunu s pripombami razpravlja občinski odbor in po tem sprejema svoje sklepe.

Nadzorna oblast pa samo pregleda načrt proračuna, zato da se prepriča, če so v proračun vnešeni vsi izdatki, kateri po posameznih zakonih padajo v breme občine in če so v resnici vnešeni prav v tolikšnih zneskih, kolikšni morajo biti po teh zakonih. Nato prav tako presodi, če je proračun sestavljen po obstoječih predpisih. Če nadzorna oblast spozna, da proračun ni sestavljen tako, kakor je treba, tedaj ga vrne odboru s pojasnujočimi pripombami. V nasprotnem primeru, to se pravi, če je proračun sestavljen tako, kakor je treba, kakor tudi tedaj, če občinski odbor ne osvoji pripomb nadzorne oblasti, pošlje nadzorna oblast proračun s svojimi pripombami banu v zakonitem roku.

Proračun potrjuje ban ali finančni minister. Ban tedaj, če po proračunu občinske doklade na državne neposredne davke ne presegajo 200%; finančni minister pa proračune preko teh odstotkov.

Iz povedanega se vidi, da je za sestavljanje proračuna pristojen občinski odbor, a kontroliranje, če je v proračun vneseno vse, kar se je po zakonskih odredbah moralo vnesti in če je sestavljen v predpisani obliki, pa nadzorna oblast. Ban oziroma finančni minister pa proračun potrjuje.

Po zakonu vse tri funkcije druga drugo izključujejo in za vsako od njih je zakon določil posebno pristojno oblast. Po tem takem je ban oziroma minister po zakonu pooblaščen samo, da proračun potrdi ali ne potrdi. Zaradi tega on ne more najprej proračun spremeniti po svojem preudarku in ga potem potrditi. Kajti vsaka sprememba proračuna predpostavlja in predstavlja oblast za sprejemanje proračuna, zaradi česar lahko izvrši njegovo spremembo samo ona oblast, ki je pooblaščen za sprejemanje proračuna, to je občinski odbor (§ 96.). Oblast bana oziroma finančnega ministra — da proračun potrdi ali ne — torej ne obsega v sebi tudi pooblastila, da v predloženem proračunu dela spremembe po svojem mnenju in ga potem potrdi, ker bi si on s tem prisvojil oblast, da proračun tudi sestavlja, kar pripada občinskemu odboru.

Zaradi takšnega stališča Državnega sveta in da se nadzorni oblasti omogoči, da izvede spremembe v proračunu, je sprejet v finančnem zakonu za leto 1937-1938 v § 99., odst. 2., v onem za leto 1938-39. pa v § 116., odst. 1., ki se glasi: »Fi-

nančni minister se pooblašča, da po odobritvi ministrskega sveta z uredbo z zakonsko močjo regulira, v katerih primerih in mejah oblast, ki potrjuje proračune občin in mestnih občin, predložene dohodke in izdatke lahko povečuje, zmanjšuje ali črta«. Takšna uredba še ni izdana.

Druga, načelno prav tako važna razsodba Državnega sveta, tolmači in razlaga specialna pravna sredstva v proračunskem postopku, in sicer: pripombo k predlogu občinskega proračuna, preden ga osvoji občinski odbor (svet), in pritožbo proti že osvojenemu proračunu. Dosledno s principom subjektivnega upravno-pravnega procesa, utrjenega v praksi naših upravnih sodišč, je Državni svet razsodil, da proti odločbi finančnega ministra, s katerim je potrjen proračun mestne občine, kot upravnemu aktu splošnega značaja ni dopuščena pritožba posameznika na Državni svet. Vse to je obseženo v razsodbi Državnega sveta št. 23.595 od 7. X. 1936, ki se v izvlečku glasi:

»Po čl. 15. in 18. Zakona o Državnem svetu in upravnih sodiščih se s pritožbo posameznika ali pravne osebe lahko napada samo oni akt upravne oblasti, s katerim se neposredno krši kakšna njegova pravica ali neposredni osebni interes, osnovan na zakonu, toda takšen akt tu ne obstoji. Mestni proračun ima isti značaj kot mestne uredbe, statuti in pravilniki, katere mesta lahko sprejemajo za svoje področje po § 90. Zakona o mestnih občinah. Kakor se z mestnimi uredbami ali statuti urejujejo gotova razmerja v mestu, tako se s proračunom urejujejo mestne finance, in sicer na način, ki je specialno določen v poglavju VII. (§§ 113.—119.) Zakona o mestnih občinah. Po tem takem tudi mestne uredbe in proračun predstavljajo nove in splošne odredbe, ki se imajo šele v bodoče uporabljati. Z njimi se po tem takem ne krši neposredno pravica nikogar niti interes, brez take kršitve pa se ne more niti proti odločbi, s katero se po oblasti potrjuje predloženi mestni proračun, začeti proces z ozirom na določbe čl. 15. in 18. Zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih.

Udeležba državljanov v predpisanem postopku za mestni proračun je dopuščena, in sicer v splošnem interesu, samo v toliko (§ 117. Zakona o mestnih občinah), da morejo staviti svoje pripombe k predlogu proračuna, medtem ko odločevanje samo tako o predloženem proračunu kakor tudi o stavljenih pripombah pripada mestnemu svetu. Dovoljenje državljanom, da stavijo svoje pripombe k predlogu proračuna, ni dano z namenom, zavarovati kakšne njihove pravice, ker se s proračunom o njih tudi ne odloča, ampak z namenom, da se sprejme čim bolj vsestranski in pravilni proračun glede na njihove materialne interese in splošne interese mesta. Zaradi tega tudi nesporejete teh pripomb ne more predstavljati nikakšne kršitve pravic onih, ki so jih napravili, niti to ne more biti povod za začetek administrativnega procesa.

Povod za pritožbo na nadzorno oblast v smislu § 143. Zakona o mestnih občinah in potem tudi za začetek administrativnega procesa morejo biti samo one odločbe mestnega sveta, katere ta sprejme pri uporabljanju zakonov, mestnih uredb ali proračuna, če se s tem neposredno krši kakšna pravica ali osebni interes pritožitelja, utemeljen na zakonu, ne pa tudi one odločbe, s katerimi se predpisujejo mestne uredbe ali proračun, prav tako pa tudi odločbe oblasti o potrditvi proračuna, ki nimajo neposrednega pravnega učinka na posameznika.

Pritožba proti odločbam mestnih organov splošnega značaja, med katere spada

tudi odločba odbora (sveta) o sprejetju občinskega proračuna, je specialno pravno sredstvo in kot tako normirano v obeh zakonih o občinah. Ta pritožba je povsem drugačna kot pritožba po § 114. Zakona o splošnem upravnem postopku, ki predpostavlja običajni, individualni upravni akt, za razliko od upravnega akta splošnega značaja, kakor je odločba o sprejemanju proračuna.

To pravno stališče je potrjeno tudi z odločbo Državnega sveta št. 22.584-36 od 25. I. 1937, ki se v izvlečku glasi:

»V 4. odst. § 143. Zakona o mestnih občinah od 22. VII. 1934. je določeno, da ima pravico pritožbe oziroma ugovora proti odločbam mestnih organov splošnega značaja (ne posamezno — osebne) član mestne občine, ki meni, da je odločba nasprotna obstoječim zakonom in zakonitim odredbam oblasti.

Z navedenim zakonskim predpisom je dana vsakemu članu mestne občine izjemna možnost, da v gotovi meri zahteva zaščito — ne samo osebnih po 1. odst. § 143. omenjenega Zakona o mestnih občinah, ampak tudi splošnih interesov.

Član občine ima pravico pritožbe, kadar meni, da je odločba splošnega značaja nasprotna obstoječim zakonom in zakonitim odredbam oblasti.

V tem primeru pravica člana iz 4. odstavka § 143. Zakona o mestnih občinah ni pravno sredstvo iz § 144. Zakona o splošnem upravnem postopku, ki predpostavlja individualni, posamezno-osebni upravni akt, odločbo iz § 106. omenjenega zakona s pravico ne samo zahtevanja, ampak tudi dobivanja odločbe višje upravne oblasti, temveč gre za pritožbo iz Zakona o mestnih občinah kot za specialni pravni predpis z namenom, dejansko samo obrniti pozornost nadzorne oblasti na to, da je izpodbijana odločba splošnega značaja v resnici nasprotna obstoječim zakonom oziroma zakonitim odredbam oblasti v splošnem interesu.

Ministrstvo ni dolžno, da pritožitelju izda formalno rešitev, ker ta pravica pritožbe ni dana članu občine v njegovem osebnem, ampak v splošnem interesu, ne njemu kot osebi, marveč kot članu občine.

Pravico na upravno-sodno pritožbo ima po čl. 15. in 18. Zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih posameznik, čigar subjektivna, osebna pravica oziroma osebni interes je kršen z individualnim (posamezno-osebni) aktom upravne oblasti. Tu pa to ni slučaj, kajti če tudi bi bil akt po zakonu neosnovan, ni govora o posamezno-osebni pravici, ampak o aktu upravne oblasti splošnega značaja, in po tem takem tudi ni kršitve osebne pravice niti osebne neposredne interese.

Iz povedanega je razvidno, da sta obe pravni sredstvi: pripomba k predlogu občinskega proračuna in pritožba proti že izglasovanemu proračunu, pravna leka svoje vrste, ki sta osnovana na specialnih predpisih Zakona o občinah in Zakona o mestnih občinah ter da imata samo namen, obrniti pozornost nadzorne oblasti na to, da je zadevna odločba splošnega značaja, kakor je to proračun, nasprotna zakonom ali zakonskim odredbam oblasti ali da so kršeni interesi občine kot celote.

V kolikor se torej osebni materialni interes v zakonskih mejah krije s splošnimi interesi občine ali mesta, ga nadzorna oblast — po svoji diskrecijski moči — ex offi ocenjuje, upošteva ali ne upošteva v istem upravnem aktu splošnega značaja, s katerim potrjuje proračun občini ali mestu, ne da bi o tem izdala posamezniku kakšno formalno rešitev, ker na to po zakonu nima pravice.

Občni zbor hišnih posestnikov na Jesenicah

V nedeljo, dne 24. aprila 1938 ob 15. uri je imelo Društvo hišnih posestnikov za Jesenice in okolico, v salonu g. Davorina Tancerja na Jesenicah, svoj redni občni zbor. Bil je zadovoljivo obiskan. Osobito so pokazali zanimanje stari preizkušeni, dobri gospodarji in gospodinje. Navzoči so bili posestniki starih in novih hiš z Jesenic, Plavža, Hrušice, Javornika in Koroške Bele.

Skupščino je otvoril predsednik g. Ivo Koželj, lekarnar na Jesenicah, pozdravil je vse navzoče, posebno pa zveznega predsednika g. Ivana Freliha iz Ljubljane, ki je bil tako prijazen, da se je vabilu odzval. G. Koželj je v stvarnem govoru pojasnil uspešno delo društva v preteklem letu, ki je bilo v dobrobit vsem hišnim posestnikom.

Tudi iz poročil ostalih društvenih odbornikov je bilo razvidno, da to društvo zelo agilno deluje in prikazuje velik napredek.

Pri volitvah je bil izvoljen povečini stari odbor, izpopolnjen v toliko, da so odborniki zastopani iz vse okolice. Člani so si izbrali ugledne in agilne odbornike, ki so nam jamstvo za uspešno bodoče delo v tem prepotrebem in koristnem društvu.

Nad vse zanimivo je bilo stvarno poročilo zveznega predsednika g. Freliha, ki je napravilo na vse navzoče globok utis. Preobširno bi bilo podrobno popisati vsa poročila in pojasnila tega zborovanja, zato je potrebno, da se ga vsak hišni posestnik osebno udeleži in sliši potrebo obstoja tega društva. Kakor so ga slišali navzoči, ki se jih je pri raznoterostih več oglasilo ter stvarno omenjalo želje pravega in dobrega gospodarstva, ki je edina rešitev nas vseh. Dolžnost slehernega hišnega posestnika je, da se vpiše v to društvo in ž njim sodeluje.

Zborovanje je poteklo zelo lepo in v slogi, brez vsakih prerekanj in napadov in izvršilo v znamenju pravega gospodarstva ter stvarne debate.

Borza za nepremičnine v Berlinu odprta

Povojne valutne razmere v Evropi so povzročile, da je denar vedno bolj prehajal v nepremične vrednosti. Trgovina z nepremičninami ni bila organizirana posebej, po nekem posebnem sistemu. V zadnjem času se je pokazalo, da mora tudi ta trgovina imeti posebno organizacijo. V tem oziru je prvi nastopil Berlin in prevzel organizacijo prodajanja nepremičnin ime »borza«. Tako so dne 26. oktobra 1936 leta odprli berlinsko borzo za nepremičnine. Takoj je treba poudariti, da se borza za nepremičnine ne vjema s pojmom borze v navadnem smislu. Toda to ime je tako znano v javnosti, da bi se težko našel primernejši izraz. Zemlja in posest res nista trgovsko blago, toda borza za nepremičnine ima vendarle podobnosti z institucijo borze in bi bila lahko oddelek borze v širšem smislu, kar dejansko tudi je. Kajti borza za nakup in prodajo nepremičnin je predvsem ustanova, ki omogoča, da se borzni posredovalci sestanejo in izmenjajo svoja naročila. Prav isto velja tudi za sestanek v zadevi hipotekarnega kredita. Naročila se smatrajo za zaupna in borzni posrednik zaupa svoje naročilo enemu človeku ali večjemu številu, toda vedno omejenemu. In če se kupčija sklene, tedaj glavni in sporedni posredovalec delita zaslužek za posredovanje. Borza za nepremičnine zbira tako hišne posestnike kot posrednike in omogoča, da se v tem oziru doseže odličen rezultat. Kajti kupcem je znano, da obstoji kompetentno me-

sto, na katero bo prišel in kjer bo lahko videl tako načrte kakor tudi fotografije in druge statistične podatke. Prav tako je prodajalcem omogočeno, da preko borze za nepremičnine prodajo najsigurneje. To je dejansko zbor prodajalcev in kupcev, kjer se zaključki vrše preko borznih posredovalcev, od katerih imajo koristi tako borza kot hišni posestniki. Ugled institucije je tako velik, da bo vedno kraj največjih transakcij v nepremičninah.

V Berlinu je bilo pri ustanavljanju borze za nepremičnine zelo strogo predpisano, kdo vse je lahko član te borze. Prav tako je ustanovljeno častno razsodišče, ki izreka kazni za one člane, ki se pregreše proti borznim predpisom. Velike hipotekarne ustanove so že pristopile kot članice. In tako se bo ta ustanova borze za nepremičnine pokazala kot velika korist za berlinske hišne posestnike.

Ustanovitev te institucije za prodajo in nakup nepremičnin kakor tudi za hipotekarne kredite je zelo pomembna naprava, ki bo imela silen odmev pri podobnih institucijah v drugih državah, kjer prodaja in nakup nepremičnin nista posebej organizirana. Velika mesta, posebno pa prestolnice raznih držav, imajo neko vrsto monopola z nepremičninami, ki se nahajajo v njih. Promet je vedno najživahniji v teh mestih. Plasiranje kapitala zahteva gotove informacije, natančnejše podatke, proračune in rentiranje. Povpraševanje po hipotekarnem kreditu in dajanje istega v vsakem primeru služi izenačenju obrestne mere in pogojev za plačevanje hipotekarnih dolgov. Notiranje cen za posestva v raznih krajih, pri katerem se pojavljata hausse in baisse, je odvisno od različnih pogojev in v tej smeri bo dala nova ustanova za prodajo nepremičnin v Berlinu pod imenom »Berlinska borza za nepremičnine« brez dvoma tudi dobre rezultate.

(Dom, Beograd)

Močno nazadovanje francoskega stavbnega gibanja

V številnih francoskih mestih opažamo začete in nedovršene stavbe. Stavbna industrija trpi zaradi močnega dviganja cen za stavbni material, ki so se zadnjega pol leta zvišale skoraj za petindvajset odstotkov. Stavbno gibanje že več let močno nazaduje. Hišni posestniki so glede na visoke stavbne stroške prisiljeni, da znižajo do sedaj zelo visoke najemnine pod mejo donosnosti, če hočejo preprečiti, da bi stala stanovanja prazna. Število prošenj za stavbna dovoljenja je v Parizu v primeru z letom 1929. padlo za eno sedmino. Pomembna privatna stavbna naročila se ne podeljujejo več, ker se lahko sestavijo samo navezani proračuni. Pod temi razmerami pa trpe tudi javna dela, ker se podjetja prav tako bojijo sklepati obvezne pogodbe.

Nenavaden motiv za vlom

Na Dunaju stanujoča zdravnica dr. Melanija Heller iz Sombora ima v Kaltenleutgebenu vilo. V noči na 18. julij je popival brezposelni Jožef Beer in proti drugi uri zjutraj je vdrl v nenaseljeno vilo, potem ko je razbil okno, izpraznil je omaro za obleko in zložil stvari v velik zaboj, katerega je odložil v vrtu sosednje tudi nenaseljene vile, da bi pozneje prišel ponj. Toda vlom so prej odkrili in Beera so kot sumljivega zaprli. V njegovem stanovanju so našli ukradeno budilko, kakor tudi izmaknjeno obleko in perilo. Beera, ki je bil že štirikrat zaradi tatvine sodnijsko kaznovan, so postavili pred porotni senat podpredsednika Hanela na drugem oddelku deželnega sodišča. Na vprašanje, zakaj je tako hitro zopet padel nazaj v

hudodelstvo, je odgovoril: »Prosim, poteptoval sem se pri gospe doktorici za mesto hišnega oskrbnika v njeni vili, a sem bil odklonjen. Da bi pa gospe doktorici dokazal, da brezpogojno rabi hišnika, sem pri njej vlomil.« Beera so obsodili na tri mesece težke ječe in sodbo je sprejel z zadovoljstvom.

Koliko je ljudi na svetu?

Na svetu je po najnovejših podatkih 2116 milijonov ljudi. Azija šteje 1162 milijonov prebivalcev, ali blizu 55%, Evropa jih ima 526 milijonov, Amerika 266, Afrika 151, Avstralija z Oceanijo pa 11 milijonov. Najgostejše naseljena je še vedno Evropa, kjer pride na en kvadratni kilometer 46 prebivalcev, kjer je pa še vedno dovolj prostora, če pomislimo, da pride v Belgiji na en km² 273 prebivalcev, na Holandskem 250, v Angliji in Severni Irski 194, v Nemčiji 144, v Italiji 138, na Češkem 138, na Moravskem 134 itd. Mnogo redkejšo so naseljeni drugi deli sveta: v Avstraliji in Oceaniji pride povprečno na km² samo 1 prebivalec. Po številu prebivalcev so tri največje države Anglija, Kitajska in Sovjetska Rusija. Prva šteje 516.000.000 prebivalcev, druga 437.000.000, slednja pa nekaj nad 170 milijonov.

Razno

Posestniki nove župnije v Mostah naj se radi cerkvene doklade nemudoma oglašijo v pisarni Prvega društva hišnih posestnikov v Ljubljani, Salendrova ul. 6/I. Samo kritika in malodušnost ne bo nič pomagala in dosegla.

Posnemajte! Dne 25. junija t. l. smo naprosili vzorno delujoče Društvo hišnih posestnikov v Studencih pri Mariboru za pobiranje naročnine za »Moj dom« pri onih naročnikih, kateri na prvo položnico niso nakazali naročnine. Že dne 9. julija t. l. smo prejeli denar prav od vseh naročnikov in niti eden ni odklonil plačila. Posestniki znajo ceniti delo svojega društva kakor tudi naše. Ravno tako je pobralo Društvo hišnih posestnikov v Brežicah naročnino od vseh naročnikov. Pri naročnikih v Celju pa pobira naročnino naša odlična sotrudnica ga. Skabernečeva, kateri ne odreče plačila noben celjski hišni posestnik, ker vsi priznavajo naše delovanje. Ko bi delovala vsa ostala društva enako požrtvovalno, nam bi bilo delo zelo olajšano in bi prihranili precej stroškov. Naj navedeni služijo za vzgled ostalim društvom!

Najemninske pogodbe do 200 din mesečno. Po zakonu o najemninskih pogodbah ni obvezno napravljati pogodbe do všteti 200 din mesečne najemnine. Praksa pa vsak dan bolj kaže nujno potrebo, da se pogodbe z najemniki napravljajo na taksnem formularju tudi pri najemninah za 200 din ali za nižje vsote, ker se hišni lastnik v primeru odpovedi navadno ne more brez pogodbe sklicevati na noben dogovor oziroma nima zato na razpolago potrebnih prič, medtem ko v primeru napravljene pogodbe glede odgovornega roka odpade vsak dvom, kar povzroča sedaj hišnim posestnikom večkrat neplačilo najemnin za daljšo dobo in še stroške pri tem.

Nebotičnikov na Dunaju ne bodo zidali po izjavi mestnega gradbenega direktorja Musila, ker ni zato nobene potrebe in se tudi niso nikjer obnesli. Angleži kot najbolj praktični ljudje so tudi proti. Mednarodni kongres v Parizu, ki se je vršil v juniju 1937 se je izjavil tudi proti gradnji nebotičnikov. V Ameriki jih opuščajo, ker niso zdravi za stanovanja, zlasti ne za otroke, ki nikdar ne vidijo zelene trate.